

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 20.2.2006
KOM(2006) 65 lopullinen.

KOMISSION KERTOMUS

Muihin maksuvälineisiin kuin käteisrahaan liittyvien petosten ja väärennysten torjunnasta 28 päivänä toukokuuta 2001 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 14 artiklaan perustuva toinen kertomus

{SEC(2006) 188}

1. JOHDANTO

Neuvosto teki 28. toukokuuta 2001 puitepäätöksen, jonka tavoitteena on turvata koko unionissa yhdenmukainen ja vahvistettu rikosoikeudellinen suoja muihin maksuvälineisiin kuin käteisrahaan liittyvien petosten ja väärennysten torjumiseksi.

Komissio on laatinut 14 artiklan mukaisesti saatujen tietojen perusteella kertomuksen toimenpiteistä, jotka jäsenvaltiot ovat toteuttaneet puitepäätöksen noudattamiseksi. Lokakuun 25.–26. päivänä 2004 kokoontunut neuvosto totesi, että komission on laadittava myöhemmin uusi kertomus sille toimitettujen täydentävien tietojen pohjalta.

Tämä toinen kertomus ei ole konsolidoitu versio kertomuksesta, jonka komissio on jo hyväksynyt, vaan koskee ainoastaan niitä jäsenvaltioita, joita ei ole aikaisemmin käsitelty (Alankomaat, Itävalta, Kreikka, Luxemburg, Portugali ja Tanska), sekä niitä jäsenvaltioita, joiden käsittelyä ensimmäisessä kertomuksessa on syytä täydentää tai muuttaa (Belgia ja Ruotsi). Kahden viimeksi mainitun jäsenvaltion osalta kyseessä on siis konsolidoitu kertomus. On myös sovittu, että kertomukseen sisällytetään 1.5.2005 Euroopan unioniin liittyneet jäsenvaltiot, joita ei luonnollisestikaan voitu käsitellä ensimmäisessä kertomuksessa.

Tässä toisessa kertomuksessa noudatetaan mahdollisimman tarkasti samaa runkoa ja esitystapaa kuin ensimmäisessäkin kertomuksessa, jotta niitä voidaan lukea rinnakkain. Sama rakenne säilyy myös täytäntöönpanoa koskevissa vertailevissa taulukoissa ja liitteissä.

Tätä kertomusta on kevennetty siten, että siinä ei toisteta yleistä (muun muassa puitepäätöksen luonnetta koskevaa) esitystä eikä menetelmän (arviointiperusteiden) esittelyä, vaan viitataan näiltä osin ensimmäiseen kertomukseen.

2. KANSALLISET TOIMENPITEET PUITEPÄÄTÖKSEN NOUDATTAMISEKSI

2.1 Puitepäätöksen täytäntöönpanotilanne: Taulukko 1

Kertomus perustuu komissiolle toimitettuihin tietoihin, joita on tarvittaessa mahdollisuuksien mukaan täydennetty kansallisilta yhteyspisteiltä pyydetyillä lisätiedoilla. Useimpien kyselyyn vastanneiden jäsenvaltioiden toimittamat tiedot ovat yleensä täydelliset. Kaikki ne jäsenvaltiot, jotka eivät olleet lähettäneet komissiolle tietoja ensimmäisen kertomuksen yhteydessä tai joiden lähettämät tiedot olivat puutteellisia, ovat sittemmin lähettäneet komissiolle koko kansallisen lainsäädäntönsä yksityiskohtaisine selityksineen. Kreikka ja Luxemburg ovat ilmoittaneet, että yksi lainsäädäntöehdotus on edelleen parlamentin käsiteltävänä.

Viisi 1.5.2005 EU:hun liittynyttä jäsenvaltiota (Latvia, Liettua, Puola, Slovakia ja Tšekki) on toimittanut komissiolle kirjallisina säännökset, jotka ne ovat antaneet puitepäätöksen mukaisten velvoitteidensa saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöään. Kypros on toimittanut komissiolle vaillinaiset tiedot puitepäätöksen täytäntöönpanosta. Malta, Unkari, Slovenia ja Viro eivät ole vastanneet komissiolle.

Tämän kertomuksen kohdissa 2.2–2.7 otetaan huomioon ainoastaan voimassa oleva lainsäädäntö, ei siis eräiden jäsenvaltioiden ilmoittamia lainsäädäntöehdotuksia.

2.2 Maksuvälineisiin liittyvät rikokset (2 artikla): Taulukko 2

Kuusi jäsenvaltiota (Alankomaat, Belgia, Luxemburg, Puola, Ruotsi ja Tanska) käyttää 2 artiklan a alakohdan kattamiseksi hyvin laajoja käsitteitä tai määritelmiä, kuten anastus, ryöstö tai kavallus. Sen sijaan Itävallan, Latvian, Liettuan, Portugalin ja Slovakian rikoslainsäädännössä mainitaan erikseen maksuvälineet. Tšekissä rangaistaan maksukorttien laittomasta käytöstä ja maan lainsäädännössä viitataan piakkoin laajemmin maksuvälineisiin. Liettuassa rangaistaan myös taloudellisesta vahingosta, jota ei mainita puitepäätöksessä. Slovakian kansallisessa lainsäädännössä on erotettu toisistaan maksuvälineiden luvaton käyttö ja luvattoman taloudellisen hyödyn hankkiminen. Kypros ei ole täsmentänyt vastaustaan tältä osin.

Useimmat jäsenvaltiot rajaavat maksuvälinepetosten rangaistavuuden 1 artiklassa lueteltuihin maksuvälineisiin kattaakseen 2 artiklan b alakohdassa tarkoitetun väärän maksuvälineen valmistamisen tai maksuvälineen väärentämisen.

Alankomaat ja Belgia eivät mainitse erikseen maksuvälineitä, vaan ne sisältyvät laajempiin rikosluokkiin. Luxemburg vastasi, että lainsäädäntöehdotus 2 artiklan b, c ja d alakohdan saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä on edelleen parlamentin käsiteltävänä.

Kolme jäsenvaltiota (Belgia, Puola ja Tanska) ei ole antanut säännöksiä puitepäätöksen 2 artiklan c alakohdan määritelmän mukaisen maksuvälineen vastaanottamisen, hankkimisen, kuljettamisen, myymisen, siirtämisen toiselle henkilölle tai hallussapidon rangaistavuudesta. Kyseiset rikosluokat sisältyvät laajempaan käsitteeseen alkuperäisen asiakirjan anastuksesta.

Väärän tai väärennetyn taikka anastetun tai muuten laittomasti haltuunotetun maksuvälineen vastaanottaminen, hankkiminen, myyminen tai siirtäminen toiselle henkilölle on Alankomaiden, Itävallan, Kyproksen, Latvian, Liettuan, Ruotsin ja Tšekin rikoslain nojalla erikseen rangaistava teko, ja kyseisten maiden lainsäädännössä erotetaan toisistaan myös ”haltuunotto” ja ”hallussapito”. Kuljettaminen puolestaan sisältyy näiden maiden yleiseen lainsäädäntöön.

Useimmat jäsenvaltiot ovat säätäneet rangaistavaksi myös muiden väriiden maksuvälineiden kuin käteisrahan käytön petostarkoituksessa, toisinaan 2 artiklan d alakohdassa kuvailtua laajemmassa merkityksessä. Käyttö petostarkoituksessa eli käyttö, jonka tarkoituksena on aiheuttaa vahinkoa erehdyttämällä, on joissakin jäsenvaltioissa rangaistava teko petoksia koskevien yleissäännösten ja niihin liittyvien lisäsäännösten nojalla.

Eräät jäsenvaltiot (Belgia, Puola ja Tanska) katsovat yleisten säännösten tai määritelmien, termien tai käsitteiden käytön perusteella, että niiden lainsäädäntö on puitepäätöksen mukainen. Kuten ensimmäisessä kertomuksessa todetaan, yleinen oikeudellinen kehys voi riittää, jos puitepäätöksen kokonaisvaltainen soveltaminen varmistetaan riittävän selkeästi ja yksiselitteisesti.

2.3 Atk-rikokset (3 artikla): Taulukko 3

Alankomaat, Belgia, Itävalta, Latvia, Liettua, Portugali, Puola, Ruotsi, Slovakia, Tanska ja Tšekki ovat ilmoittaneet, että 3 artiklassa tarkoitetut atk-rikokset ovat niiden kansallisen rikoslainsäädännön nojalla rangaistavia. Useimmat jäsenvaltiot käyttävät laajaa petoksen määritelmää (Alankomaat, Belgia, Itävalta, Liettua, Puola ja Tšekki) siten, että siihen sisällytetään luvaton puuttuminen tietokoneohjelman tai -järjestelmän toimintaan taikka sähköisten tietojen syöttäminen, muuttaminen, pyyhkiminen tai poistaminen. Varsinkin Tšekki on ottamassa käyttöön täsmennettyä lainsäädäntöä. Kolmessa jäsenvaltiossa (Portugali, Ruotsi ja Slovakia) tässä artiklassa tarkoitetut rikokset sisältyvät atk-rikoksia koskeviin yleisiin säännöksiin. Luxemburg vastasi, että lainsäädäntöehdotus 3 artiklan saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä on edelleen parlamentin käsiteltävänä. Kypros ei ole vastannut tähän kohtaan.

2.4 Erityisiin sovellettuihin laitteisiin liittyvät rikokset (4 artikla): Taulukko 3

Useimmissa komissiolle vastanneissa jäsenvaltioissa on kaikki 4 artiklassa tarkoitetut rikokset kattava rikoslainsäädäntö. Eräät jäsenvaltiot (Alankomaat, Belgia, Itävalta, Puola, Ruotsi, Slovakia, Tanska ja Tšekki) kuitenkin käyttävät lainsäädännössään hyvin laajaa ja yleistä sanamuotoa kyseisen artiklan noudattamiseksi.

Portugali on ilmoittanut, ettei sillä ole 4 artiklan säännöksiä kattavaa erityislainsäädäntöä. Tämän artiklan ensimmäisessä luetelmakohtassa tarkoitetut rikokset sisältyvät rikoslainsäädännön pykälään, joka koskee kansallisten tai ulkomaisten velkakirjojen sekä takuu- tai luottokorttien valmistamista ja väärentämistä. Mutta Portugalin lainsäädäntö ei kata 4 artiklan toista luetelmakohtaa. Lakeja kuitenkin muutetaan vireillä olevassa rikoslainsäädännön uudistamisprosessissa.

Latvia ja Liettua ovat lisänneet lainsäädäntönsä erillisiä viittauksia 2 artiklan b alakohdassa kuvailtujen rikosten tekemiseen tarkoitettuihin tietokoneohjelmiin noudattaakseen 4 artiklaa. Luxemburgin lainsäädännössä ei vielä ole 4 artiklan noudattamiseksi annettuja erityissäännöksiä. Kypros ei ole lähettänyt komissiolle minkäänlaisia tietoja tällaisista rikoksista.

2.5 Rangaistukset (6 artikla) Taulukko 4

Useimmat jäsenvaltiot ovat täyttäneet 6 artiklassa säädetyn velvoitteen, jonka mukaan 2–4 artiklassa tarkoitettujen tekojen on oltava rangaistavissa tehokkain, oikeasuhteisin ja varoittavin rikosoikeudellisin rangaistuksin, mukaan lukien, ainakin vakavissa tapauksissa vapausrangaistukset, jotka voivat johtaa rikoksen johdosta tapahtuvaan luovuttamiseen.

Kaikki jäsenvaltiot ovat säätäneet 2, 3 ja 4 artiklan osalta vankeusrangaistuksista (ks. taulukko 4), mutta kuten taulukosta 4 ilmenee, keinoissa, joita jäsenvaltiot käyttävät pannaan 6 artiklan täytäntöön, on melkoisia eroja.

Seitsemän jäsenvaltiota on säätänyt 2 artiklassa tarkoitettua toiminnasta määrättävistä enimmäisvankeusrangaistuksista: Itävallassa väärennyksestä, kätkemisestä ja käytöstä petostarkoituksessa voidaan määrätä enintään viisi vuotta

vankeutta; Kyproksessa maksuvälineiden väärennyksestä voidaan määrätä enintään 14 vuotta vankeutta ja niiden käytöstä ja hankkimisesta seitsemän vuotta; Tanskassa maksuvälineiden väärennyksestä ja anastamisesta voidaan määrätä enintään kuusi vuotta vankeutta ja niiden käytöstä enintään 18 kuukautta; Latviassa maksuvälineiden anastamisesta, hankkimisesta ja tuhoamisesta voidaan määrätä enintään kymmenen vuotta vankeutta ja niiden väärentämisestä sekä niiden ja väriin maksuvälineiden käytöstä petostarkoituksessa kolmesta viiteentoista vuotta; Liettuassa väriin maksuvälineiden käytöstä voidaan määrätä enintään kuusi vuotta vankeutta; Alankomaissa enimmäisvankeusrangaistus on seitsemän vuotta; Portugalissa väriin maksuvälineiden hankkimisesta voi saada kolmen vuoden vankeusrangaistuksen, rahan salakuljettamisesta voi saada enintään viisi vuotta vankeutta, väärennettyjen sekkien ja haltija-asiakirjojen käytöstä voi saada kuudesta kuukaudesta viiteen vuoteen vankeutta ja väärentämisestä voi saada kolmesta vuodesta (vähimmäisrangaistus) kahteentoista vuoteen (enimmäisrangaistus) vankeutta; Ruotsissa maksuvälineiden törkeästä anastamisesta, väärentämisestä ja vastaanottamisesta voidaan määrätä enintään kymmenen vuotta vankeutta edellyttäen, että rikos on vakava.

Viidessä jäsenvaltiossa säädetään vankeusrangaistuksen vähimmäis- ja enimmäismääristä.

Belgiassa anastuksesta ja kiristyksestä annettava rangaistus vaihtelee kahden kuukauden ja (raskauttaviin asianhaarojen vallitessa) elinkautisen vankeusrangaistuksen välillä. Tšekissä väärentämisestä voidaan määrätä viidestä kahdeksaan vuotta vankeutta ja käytöstä petostarkoituksessa kahdesta kahdeksaan vuotta. Luxemburgissa anastuksesta voidaan määrätä yhdestä viiteen vuotta vankeutta. Puolassa väärentämisestä ja laittomasta hallussapidosta voidaan määrätä kolmesta viiteen vuotta vankeutta, kun taas anastuksesta voidaan määrätä yhdestä kahteentoista vuotta vankeutta. Slovakiassa maksuvälineiden valmistamisesta, väärentämisestä ja käytöstä voidaan määrätä yhdestä viiteen vuotta vankeutta. Slovakia on jäsenvaltioista ainoa, jossa luvattoman taloudellisen hyödyn hankkimisesta voidaan määrätä enintään kahden vuoden vankeusrangaistus.

Eräät jäsenvaltiot säätävät yksinomaan vankeusrangaistuksista ja toiset yhdistävät niihin mahdollisuuden määrätä sakkorangaistuksia.

Liettuan, Puolan ja Portugalin lainsäädännössä säädetään vankeusrangaistuksesta ja sen lisäksi määrättävästä sakosta; Alankomaiden ja Slovakian lainsäädännön mukaisesti rangaistusta määrättäessä on mahdollisuus valita joko vankeus- tai sakkorangaistus tai näiden yhdistelmä. Tšekin lainsäädännön mukaisesti rangaistusta määrättäessä on mahdollisuus valita joko vankeus- tai sakkorangaistus. Sakkojen määrä voi vaihdella 2 artiklan b, c ja d alakohdassa mainituissa tapauksissa määräämättömästä (Tšekki) 360 päiväsakkoon (Itävalta).

Useimmat jäsenvaltiot (Alankomaat, Belgia, Liettua, Portugali, Slovakia ja Tšekki) käyttävät edelleen perinteistä rahasakkojärjestelmää. Itävallassa puolestaan on käytössä päiväsakkojärjestelmä.

Useimmat jäsenvaltiot jakavat 2 artiklassa tarkoitetut rikokset lieviin ja vakaviin. Eräiden jäsenvaltioiden (Itävalta, Kypros, Latvia, Portugali, Slovakia ja Tšekki) lainsäädännössä 2 artiklassa tarkoitetun toiminnan yhteydessä mainitaan raskauttavat

asianhaarat, kuten osallistuminen rikollisjärjestön toimintaan. Useimmissa jäsenvaltioissa määrätään 4 artiklassa mainituista teoista lievempiä seuraamuksia kuin 2 ja 3 artiklassa tarkoitetuista teoista. Puitepäätöksen 3 artiklassa mainituista teoista määrätään myös lievempiä seuraamuksia kuin 2 artiklassa mainituista teoista.

Kysymykseen siitä, ovatko jäsenvaltioissa määrättävät rikosoikeudelliset seuraamukset riittävän varoittavia, voidaan antaa alustavasti myönteinen vastaus, sillä kaikki tämän kertomuksen kohteena olevat jäsenvaltiot ovat säätäneet vankeusrangaistuksesta 2 artiklassa tarkoitettujen tekojen osalta.

Kaikilla niillä tämän ja ensimmäisen kertomuksen kohteena olevilla jäsenvaltioilla, jotka ovat säätäneet 2, 3 ja 4 artiklassa tarkoitettujen tekojen rangaistavuudesta, on rikoslainsäädännössään 5 artiklassa tarkoitettua osallisuutta, yllytystä tai yritystä koskevia yleissäännöksiä.

Myös tämän kertomuksen perusteella *valmistelutoimet* näyttävät olevan yleisesti rangaistavia vain Ruotsissa, sillä kaikki muut jäsenvaltiot katsovat valmistelun rangaistavaksi vain määrättyjen rikosten yhteydessä. *Yritykseksi* jääneet teot ovat vakavien rikosten tapauksessa yleisesti rangaistavia kaikissa jäsenvaltioissa; myös *rikkomuksen* yritys on useimmissa jäsenvaltioissa yleisesti rangaistava teko, tosin joissakin jäsenvaltioissa vain, jos siitä säädetään erikseen.

2.6 Toimivalta (9 artikla): Taulukko 5

Useimmat jäsenvaltiot näyttävät noudattavan 9 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan velvoitteita. Puola noudattaa 9 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädettyjä velvoitteita ja yhtä poikkeusta lukuun ottamatta myös b alakohdan velvoitteita; Puolan lainsäädännön mukaisesti Puolan kansalainen, joka on tehnyt toisen maan alueella rikoksen, josta määrätään Puolan lainsäädännön nojalla vähintään kahden vuoden vankeusrangaistus, on tuomittava Puolan lainsäädännön mukaisesti, jos hän on Puolan alueella. Neljä jäsenvaltiota (Itävalta, Liettua, Ruotsi ja Tanska) ovat ilmoittaneet, etteivät ne aio noudattaa 9 artiklan 1 kohdan c alakohtaa, jossa määrätään lainkäyttövallasta sellaisten rikosten osalta, jotka on tehty sellaisen oikeushenkilön hyväksi, jonka kotipaikka on kyseisen jäsenvaltion alueella.

Luxemburgin lainsäädännössä ei ole tämän artiklan noudattamiseksi annettuja säännöksiä. Kypros ei ole antanut tätä velvollisuutta koskevia tietoja.

2.7 Oikeushenkilöiden vastuu ja oikeushenkilöihin kohdistettavat seuraamukset (7 ja 8 artikla): Taulukko 6

Viisi jäsenvaltiota (Itävalta, Latvia, Portugali, Slovakia ja Tšekki) on ilmoittanut, että lainsäädäntöehdotus puitepäätöksen 7 ja 8 artiklan saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä on edelleen parlamentin käsiteltävänä. Kuusi jäsenvaltiota (Alankomaat, Belgia, Liettua, Puola, Ruotsi ja Tanska) on antanut lainsäädäntöä, jolla varmistetaan, että oikeushenkilöt voidaan saattaa vastuuseen 2–4 artiklassa tarkoitetuista rikoksista, jotka on oikeushenkilön hyväksi tehnyt oikeushenkilössä johtavassa asemassa oleva henkilö. Nämä jäsenvaltiot ovat myös säätäneet mahdollisuudesta saattaa oikeushenkilö vastuuseen myös silloin, kun 2–4 artiklassa mainittu rikos on ollut mahdollinen siksi, että sen johdon harjoittama ohjaus ja valvonta on ollut puutteellista.

Samat jäsenvaltiot ovat säätäneet mahdollisuudesta määrätä hallinnollisia tai rikosoikeudellisia sakkoja ja (toisinaan) muita toimenpiteitä, jotka vaihtelevat yhtiön purkamisesta hallinnollisiin ja kauppaoikeudellisiin seuraamuksiin. Taulukossa 6 esitellään eri hallinnolliset, siviili- ja rikosoikeudelliset seuraamukset ja toimenpiteet.

3. PÄATELMÄT

Tämän toisen kertomuksen yhteydessä komissiolle vastanneista jäsenvaltioista useimmat noudattavat puitepäättöstä nimenomaisesti tai eräissä tapauksissa, 2, 3 ja 5 artiklan osalta, välillisesti. Kaksi jäsenvaltiota (Kreikka ja Luxemburg) ei ole vielä toteuttanut kaikkia toimenpiteitä puitepäättöksen panemiseksi kokonaisuudessaan täytäntöön, sillä niiden parlamentit eivät ole vielä hyväksyneet kyseisiä lainsäädäntöehdotuksia. Kypros ei ole antanut komissiolle riittävästi tietoja, jotta voitaisiin arvioida, onko maan lainsäädäntö puitepäättöksen säännösten mukainen.

Useimmat jäsenvaltiot ovat saattaneet 4 artiklan osaksi kansallista lainsäädäntöään, vaikkakin eräissä jäsenvaltioissa hyvin yleisin säännöksiin. Erityisesti Portugali on ilmoittanut, että 4 artiklan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetut rikokset sisältyvät velkakirjojen valmistamista ja väärentämistä koskeviin säännöksiin ja että lainsäädäntöä on muutettava 4 artiklan toisen luetelmakohdan täytäntöönpanemiseksi.

Rangaistuksia koskevan 6 artiklan täytäntöönpano on puitepäättöksen mukainen, vaikka siinä on suuria eroja.

Lähes kaikki komissiolle vastanneet jäsenvaltiot ovat täyttäneet tai täyttävät asiaa koskevan lainsäädäntönsä voimaantulon myötä 6 artiklassa säädetyn velvoitteen, jonka mukaan 2–4 artiklassa tarkoitetuista teoista on langetettava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia rikosoikeudellisia rangaistuksia.

Kuusi jäsenvaltiota (Alankomaat, Belgia, Liettua, Puola, Ruotsi ja Tanska) on antanut lainsäädäntöä, jolla taataan oikeushenkilöiden saattaminen vastuuseen teoistaan (7 ja 8 artikla). Viisi jäsenvaltiota vastasi, että lainsäädäntöehdotus 7 ja 8 artiklan saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä on edelleen parlamentin käsiteltävänä.

Useimmat jäsenvaltiot näyttävät noudattavan 9 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan velvoitteita. Neljä jäsenvaltiota (Itävalta, Liettua, Ruotsi ja Tanska) on ilmoittanut, etteivät ne aio noudattaa 9 artiklan 1 kohdan c alakohtaa.

Tämän kertomuksen valmistuessa on pidettävä valitettavana, että seitsemän jäsenvaltiota ei ollut lähettänyt komissiolle asiaa koskevaa lainsäädäntöään kokonaisuudessaan tai saattanut puitepäättöstä osaksi kansallista lainsäädäntöään.